



LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS TAUTYBĖS PAGRINDU SOCIALINIO TINKLALAPIO FACEBOOK „7 SEKUNDĖS“ PASKYROJE PUBLIKUOJAMOS REKLAMOS TYRIMO

2017-03-28 Nr. (17)SI-7)SP-34

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba (toliau – Tarnyba) 2017 m. sausio 19 d. gavo informaciją apie interneto tinklalapio www.7sekunde.lt socialinio tinklalapio Facebook „7 sekundės“ paskyroje publikuojamą reklamą, kurioje pavaizduotas žirgas bei skelbiamas užrašas: „Kai prie tavęs prieina čigonas: - tu a girdi, davai eik (necenzūrinis žodis)“.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 19 str., Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 24 str. 3 d., 2017 m. sausio 20 d. pradėtas tyrimas lygių galimybių kontrolieriaus iniciatyva dėl galimo Lygių galimybių įstatymo 8 str. 2 p. pažeidimo, pagal kurį prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo, suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad šioje informacijoje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu ir nebūtų formuojamos visuomenės nuostatos, kad dėl šių požymių asmuo yra pranašesnis ar menkesnis už kitą.

Lygių galimybių kontrolierė A. Skardžiuvienė, vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 str. 1 ir 2 d., 2017 m. sausio 25 d. raštu Nr. (17)SI-7)S-64 kreipėsi į aksesuarų parduotuvės „7 sekundės“ (toliau – ir parduotuvė) vadovą, išsiunčiant laišką elektroniniu paštu info@7sekundes.lt, prašydama per 3 darbo dienas nuo reikalavimo pateikti informaciją gavimo dienos (kaip galima skubiau) pateikti motyvuotus paaiškinimus ir atsakyti į šiuos klausimus: kokių tikslu socialinio tinklalapio Facebook „7 sekundės“ paskyroje publikuojama reklama, kurioje pavaizduotas žirgas bei skelbiamas užrašas: „Kai prie tavęs prieina čigonas: - tu a girdi, davai eik (necenzūrinis žodis)“; ką simbolizuoja žirgas ir ką reiškia reklamos užrašas; kodėl užrašas minimas būtent romų tautybės atstovas; kaip ši reklama siejasi su vykdoma veikla; kokių laikotarpiu ir kokioje

viešoje erdvėje skelbiama minėta reklama; kas atsakingas už šios reklamos viešinimą; taip pat pateikti kitą, svarbią informaciją ir paaiškinimus, susijusius su atliekamu tyrimu.

Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

1. Parduotuvės vadovas nepateikė Tarnybai paaiškinimų.

2. Tarnybos vyresniajai patarėjai R. Vanagėlienei susisiekus su socialinio tinklalapio Facebook „7 sekundės“ paskyros administratoriumi per asmeninę socialinio tinklalapio Facebook paskyrą, buvo paaiškinta, kad paskyros administratorius, kuris paskelbė šią nuotrauką jau nebedirba. Nurodė, kad paskelbtos nuotraukos, kurioje pavaizduotas žirgas bei skelbiamas užrašas: „Kai prie tavęs prieina čigonas: - tu a girdi, davai eik (necenzūrinis žodis)“, paskyroje „7 sekundės“ nėra. Nuotrauka paskelbta klaidingai, neturint jokio tikslo.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar socialinio tinklalapio Facebook „7 sekundės“ paskyroje publikuota reklama, kurioje pavaizduotas žirgas bei skelbiamas užrašas: „Kai prie tavęs prieina čigonas: - tu a girdi, davai eik (necenzūrinis žodis)“, neprieštarauja Lygių galimybių įstatymo 8 str. 2 p. išdėstyti nuostatai, reglamentuojančiai lygių galimybių įgyvendinimą vartotojų teisių apsaugos srityje.

1. Pažymėtina, jog tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija pačia bendriausia šio žodžio prasme reiškia teisių sumažinimą arba atėmimą tam tikrai kategorijai asmenų dėl kokių nors požymių. Diskriminacijos sąvoka paprastai siejama su lygių galimybių, lygiateisiškumo pažeidimu, o nediskriminavimas – su asmenų lygaus traktavimo, lygių galimybių realizavimo kategorijomis. Konstitucinė diskriminacijos samprata atskleidžiama, pasiremiant Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 str., kuriame numatyta, kad įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs ir nurodoma, jog žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas pažeidžiamas, kai tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, yra kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisintinas. Asmenų lygybės principas

iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama, kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, draudžia bet kokią diskriminaciją, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos.

2. Lygių galimybių įstatymo 8 str. 2 p. nustato, jog įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo: suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad šioje informacijoje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu ir nebūtų formuojamos visuomenės nuostatos, kad dėl šių požymių asmuo yra pranašesnis ar menkesnis už kitą.

Analizuojant parduotuvės paskyroje paskelbtą informaciją (reklamą), svarbu įvertinti, ar joje nėra išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas, be kita ko, tautybės pagrindu ir ar nėra formuojamos visuomenės nuostatos, kad dėl šių požymių asmuo priklausantis tam tikrai tautybei yra pranašesnis ar menkesnis už kitą.

Socialinio tinklalapio Facebook „7 sekundės“ paskyroje nurodoma, jog „7 sekundės“ yra aksesuarais prekiaujanti parduotuvė, t.y. parduotuvė, teikianti prekes vartotojams. Minėtos reklamos užrašas: „Kai prie tavęs prieina čigonas: - tu a girdi, davai eik (necenzūrinis žodis)“, suponuoja nuomonę, jog prekės nebus teikiamos romų tautybės atstovams. Ir ne tik, kad nebus teikiamos, bet jei jie kreipsis dėl prekių įsigijimo su jais bus elgiamasi nepagarbiai. Toks informacijos pateikimas iškreipia socialinę realybę ir akcentuoja neigiamą stereotipinę nuostatą apie romus. Minėta informacija menkina visą romų bendruomenę dėl etninės kilmės.

Pagal sociologinį tyrimą „Galimų diskriminacijos apraiškų bei visuomenės tolerancijos įvairioms socialinėms grupėms įvertinimas“ (nuoroda: <http://www.lygybe.lt/data/public/uploads/2016/02/galimu-diskriminacijos-apraisku-bei-visuomenes-tolerancijos-ivairioms-socialinems-grupems-ivertinimas.pdf>), kuris buvo atliktas 2012 m. pagal Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos užsakymą, 59 proc. šalies gyventojų labiausiai nenorėtų gyventi šalia romų. Darbovietėje tarp mažiausiai pageidaujamo kolegų yra taip pat romai

– 41 proc. Tyrimo duomenimis, apie trečdalis Lietuvos gyventojų teigia, kad per pastaruosius 5 metus jų nuomonė labai pablogėjo apie romus.

Lietuvos socialinių tyrimų Etninių tyrimų institutui 2015 m. atlikus apklausą dėl socialinės distancijos socialinių grupių atžvilgiu (nuoroda: <http://www.ces.lt/veikla-2/ziniasklaidos-stebesena/visuomenes-nuomones-apklausa/>), respondentų nuomonė buvo dar blogesnė nei 2012 m., t.y. 67 proc. Lietuvos gyventojų nenorėtų gyventi kaimynystėje su romų tautybės atstovais ir 42 proc. nenorėtų dirbti drauge su romų tautybės atstovais. Minėti tyrimai parodo, jog Lietuvos gyventojų nuomonė apie romus kasmet blogėja, todėl, vadovaujantis socialinės lygybės principu, būtina ne skatinti netoleranciją romų atžvilgiu, o visomis priemonėmis, turinčiomis teisinį ir moralinį aspektą, gerinti jų integraciją, kadangi romų bendruomenė yra viena iš socialiai pažeidžiamų grupių, gyvenančių Lietuvoje.

Pažymėtina, jog socialinio tinklalapio Facebook „7 sekundės“ paskyroje esanti informacija: „Kai prie tavęs prieina čigonas: - tu a girdi, davai eik (necenzūrinis žodis)“, ne tik išreiškia pažeminimą, paniekinimą, bet ir formuoja visuomenės nuostatą, kad romų tauta yra menkesnė už kitą tautą.

Darytina išvada, kad bendrovės socialinio tinklalapio Facebook „7 sekundės“ paskyroje publikuota reklama, kurioje pavaizduotas žirgas bei skelbiamas užrašas: „Kai prie tavęs prieina čigonas: - tu a girdi, davai eik (necenzūrinis žodis)“, prieštarauja Lygių galimybių įstatymo 8 str. 2 p. išdėstyta nuostatai, reglamentuojančiai vartotojų teisių apsaugą.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 29 str. 2 d. 6 p.,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Įspėti aksesuarų parduotuvės „7 sekundės“ vadovą dėl Lygių galimybių įstatymo 8 str. 2 p. pažeidimo.

2. Su sprendimu supažindinti aksesuarų parduotuvės „7 sekundės“ vadovą.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė